

**ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՀԵՏԱԶՈՏՈՐԻ ԱՄԲՈՆ
TRIBUNE OF YOUNG RESEARCHER
ТРИБУНА МОЛОДОГО ИССЛЕДОВАТЕЛЯ**

**ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՔՐԵԱԿԱՏԱՐՈՂԱԿԱՆ
ՀԻՄՆԱՐԿՆԵՐԻ ՈՐՈՇ ԱՐԴԻ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ***

ՀՏԴ 343.8

10.52063/25792652-2022.3.14-258

ՎԱՐԴՈՒՀԻ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Հայաստանի Հանրապետության փաստաբանների պալատի
անդամ, փաստաբան, Երևանի պետական համալսարանի
իրավագիտության ֆակուլտետի մագիստրոս,
ք.Երևան, Հայաստանի Հանրապետություն
varduhi_sargsyan@yahoo.com

Սույն հոդվածի նպատակն է համապարփակ պատկերացում կազմել
Հայաստանի Հանրապետության քրեակատարողական հիմնարկների
ներկայիս հիմնախնդիրների վերաբերյալ:

Աշխատանքում անդրադարձ է կատարվել Հայաստանի Հանրապետության
քրեակատարողական հիմնարկների պատմական նախադրյալներին,
առկա խնդիրներին և այդ հիմնարկներում գտնվող կալանավորված և
դատապարտված անձնաց վերասոցիալականացման թերություններին:
Ուսումնասիրվել են տասներկու քրեակատարողական հիմնարկները, դրանց
կառուցվածքները, գործունեությունը և այդ գործունեության արդյունքում
պատիժների կատարման խոչընդոտները: Վերլուծվել է Հայաստանի
Հանրապետության Կառավարության քրեակատարողական և պրոբացիայի
ոլորտի 2018-2038 թվականների ռազմավարության ծրագրով նախատեսված
քրեակատարողական հիմնարկների կառուցման անհրաժեշտությունը,
թերությունները և այդ փոփոխություններով պայմանավորված կալանավոր-
ված և դատապարտված անձանց վիճակի հնարավոր բարելավման
խոչընդոտները:

Հանցանք կատարած անձանց վերասոցիալականացման անհրաժեշ-
տությունից ելնենով՝ քննարկվել են մեծ քրեակատարողական հիմնարկների
անարդյունավետությունները, կազմակերպչական դժվարությունները և
պատժի նպատակների իրագործման տեսանկյունից այդ հիմնարկներում
պահվող անձանց՝ հասարակության մեջ վերաինտեգրելու բարդությունները:

Սույն հոդվածի շրջանակներում օգտագործվել են ինչպես ընդհանուր
գիտական, այնպես էլ իրավագիտությանը հատուկ մեթոդներ, ինչպիսիք են՝
իրավահամեմատական և համակարգային վերլուծության մեթոդները:

Ուսումնասիրության արդյունքներով արձանագրվել է, որ ՀՀ-ում գործող
քրեակատարողական հիմնարկների գործունեությունը կարգավորող
օրենսդրությունը լիարժեքորեն համապատասխանում է միջազգային
չափորոշիչներին, սակայն գործնականում այն կիրառելու մեխանիզմներ

* Հոդվածը ներկայացվել է 27.08.2022թ., գրախոսվել՝ 10.10.2022թ., տպագրության
ընդունվել՝ 30.10.2022թ.:

դեռևս չկան: Առաջարկություններ են կատարվել այդ մեխանիզմների ներդրման, նոր և փոքր ՔՀՀ-ների ստեղծման վերաբերյալ: Ներկայացվել են նաև ՀՀ նոր քրեակատարողական օրենսգրքի հիմնական փոփոխությունները, և այն համեմատվել է Նախկին օրենսգրքի կարգավորումների հետ:

Հիմնաբառեր` քրեակատարողական ծառայություն, ուղղիչ հիմնարկներ, վերասոցիալականացում, պատիժների կատարում, օպտիմալացում, մարդու իրավունքներ, անվտանգային գոտիներ, պատժի կրման պայմաններ:

Ներածություն

Քրեակատարողական համակարգի բարելավման խնդիրները մշտապես ընկալվել ու ընկալվում են՝ որպես խիստ սկզբունքային և արդար դատաքննության ինստիտուտի կայացման կարևոր բաղադրատարրեր: Միջազգային իրավունքի հանրաճանաչ սկզբունքներից է բխում այն, որ արդար դատաքննությունը կարող է ամբողջական ավարտուն ինստիտուտ համարվել միայն այն դեպքում, երբ հավուր պատշաճի ապահովվում է դատական ակտերի կատարումը: Ընդ որում, հաշվի առնելով այն իրողությունը, որ դատական ակտերի կատարումը հատկապես քրեակատարողական ոլորտում անխուսափելիորեն ուղեկցվում է հարկադրանքի կիրառման անհամեմատ լայն հնարավորությունների հետ: Այս հանգամանքների հաշվառումով միջազգային մի շարք փաստաթղթերով հանգամանորեն կանոնակարգվեցին կալանավորված անձանց և դատապարտյալներին պահելու նվազագույն պահանջները, դրանք պահպանելու նկատմամբ իրականացվող հսկողության եղանակներն ու ընթացակարգերը, սակայն այդ կանոնակարգումները գործնականում չիրագործվեցին ամբողջ ծավալով, և բազմաթիվ խնդիրներ մինչ այսօր մնացել են չլուծված:

Հայաստանի Հանրապետության քրեակատարողական հիմնարկների ձևավորումը և ներկայիս կառուցվածքը

1919թ. հունվարի 7-ին ազատագրվման վայրերը՝ բանտերը, Հայաստանի Առաջին Հանրապետության կառավարության որոշմամբ հանձնվեցին արդարադատության նախարարության ենթակայությանը, և ստեղծվեց **«Բանտային տեսուչի»** կառույցը՝ ազատագրվման վայրերի աշխատանքը կազմակերպելու և վերահսկելու լիազորությամբ:

Հայաստանում խորհրդային կարգեր հաստատվելուց հետո՝ 1921թ. ապրիլին, ՀԽՍՀ արդարադատության ժողովմիսարիատի կազմում ստեղծվեց ուղղիչ-պատժական բաժին, իսկ բանտերը վերանվանվեցին «Ուղղիչ տներ»: Դրանից հետո մինչև 1991թ.-ը ազատագրվման վայրերը տարբեր անվանումներ են ունեցել և գործել են տարբեր պետական մարմինների ենթակայությամբ: 1991թ. այն անվանվել է քրեական պատիժների իրականացման վարչություն, և 2001թ.-ից նշված վարչությունը ենթակա ստորաբաժանումներով հանձնվել է ՀՀ արդարադատության նախարարության ենթակայությանը և առ այսօր գործում է որպես ՀՀ արդարադատության նախարարության **քրեակատարողական ծառայություն** (ՀՀ Արդարադատության նախարարության պաշտոնական կայքէջ):

Արդարադատության նախարարի 348-լ հրամանի համաձայն՝ Արդարադատության նախարարության քրեակատարողական ծառայությունը (այսուհետ՝ Ծառայություն) Արդարադատության նախարարությանը (այսուհետ՝ նախարարություն) ենթակա մարմին է: Ծառայության նպատակը քրեակատարողական քաղաքականության իրականացման ապահովումն է:

Քրեակատարողական ծառայության մասին օրենքի համաձայն՝ ծառայությունն իրականացվում է ծառայության կենտրոնական մարմնում և քրեակատարողական հիմնարկներում: Ծառայության կենտրոնական մարմինը ապահովում է քրեակատարողական ծառայության հիմնական խնդիրների իրականացումը իր կառուցվածքային ստորաբաժանումների և քրեակատարողական հիմնարկների միջոցով:

Մինչև 2022 թ. հունվարի 1-ը ՀՀ քրեակատարողական ծառայության (այսուհետ՝ ԶԿԾ) համակարգում գործում էր 5346 անձի պահման համար նախատեսված 12 քրեակատարողական հիմնարկ (այսուհետ՝ ԶԿՀ), այդ թվում՝ «Արմավիր» ԶԿՀ – 1240 մարդ, «Նուբարաշեն» ԶԿՀ - 780 մարդ, «Կոշ» ԶԿՀ - 640 մարդ, «Սևան» ԶԿՀ - 548 մարդ, «Դատապարտյալների հիվանդանոց» ԶԿՀ – 464 մարդ, «Արթիկ» ԶԿՀ - 373 մարդ, «Վարդաշեն» ԶԿՀ - 339 մարդ, «Աբովյան» ԶԿՀ – 265, «Վանաձոր» ԶԿՀ – 240, «Հրազդան» ԶԿՀ - 215, «Գորիս» ԶԿՀ - 182 մարդ, «Երևան-Կենտրոն» ԶԿՀ – 60 մարդ: (Քրեակատարողական ծառայության հաշվետվություն, 50): Իսկ 2022 թվականի հունվարի 1-ից գործում է 4491 անձի պահման համար նախատեսված 10 քրեակատարողական հիմնարկ:

ՀՀ-ում քրեակատարողական հիմնարկներ են ուղղիչ հիմնարկները և կալանավորվածներին պահելու վայրերը (Քրեակատարողական ծառայության մասին օրենք, հոդված 7): Մինչև 2022թ.-ի հուլիսի 1-ը գործող Քրեակատարողական օրենսգրքի համաձայն՝ Հայաստանում ուղղիչ հիմնարկները բաժանված էին ըստ մեկուսացվածության աստիճանի և հինգ տեսակի էին՝ բաց, կիսաբաց, կիսափակ, փակ, բուժական ուղղիչ հիմնարկներ:

2022թ. հուլիսի 1-ից գործող օրենսդրության համաձայն՝ ուղղիչ հիմնարկների մեկուսացվածության աստիճանը փոխարինվեց անվտագային գոտիներով: Ներկայումս յուրաքանչյուր քրեակատարողական հիմնարկ բաղկացած է մեկից երեք անվտանգային գոտուց՝ ցածր, միջին և բարձր անվտանգային գոտիներ, որոնցից յուրաքանչյուրն ունի դատապարտյալների պահման երկու պայման՝ մեղմ ու խիստ:

Ցածր անվտանգային գոտի

Ցածր անվտանգային գոտու մեղմ պայմաններում պատիժ են կրում ոչ մեծ ծանրության, իսկ խիստ պայմաններում՝ միջին ծանրության հանցանքների համար դատապարտվածները:

Մեղմ պայմաններում դատապարտյալը պահվում է մինչև 10 դատապարտյալի համար նախատեսված բնակելի կացարանում: Իրավունք ունի տարվա ընթացքում ունենալ առնվազն տասներկու կարճատև և տասներկու երկարատև տեսակցություն և առնվազն մեկ՝ մինչև հինգ օր տևողությամբ, երկարատև տեսակցություն՝ քրեակատարողական հիմնարկի սահմաններից դուրս բնակվելու իրավունքով:

Խիստ պայմաններում դատապարտյալը պահվում է մինչև ութ դատապարտյալի համար նախատեսված բնակելի կացարանում: Նրան թույլատրվում է տարվա ընթացքում ունենալ 10 կարճատև և 10 երկարատև տեսակցություն (Քրեակատարողական օրենսգրքի հոդված 69):

Միջին անվտանգային գոտի

Միջին անվտանգային գոտու մեղմ պայմաններում պատիժ են կրում ծանր հանցանքների համար դատապարտվածները, խիստ պայմաններում՝ առանձնապես ծանր հանցանքների համար մինչև 10 տարի ժամկետով ազատազրկման դատապարտված անձինք, ինչպես նաև նախկինում ազատազրկված չլրածները՝ ռեցիդիվի դեպքում:

Միջին անվտանգային գոտու մեղմ պայմաններում դատապարտյալը պահվում է մինչև ութ դատապարտյալի համար նախատեսված բնակելի

կացարանում: Նրան թույլատրվում է տարվա ընթացքում ունենալ առնվազն ութ կարճատև և ութ երկարատև տեսակցություն:

Միջին անվտանգային գոտու խիստ պայմաններում դատապարտյալը պահվում է մինչև ութ դատապարտյալի համար նախատեսված մեկուսացված խցում: Նրան թույլատրվում է տարվա ընթացքում ունենալ առնվազն վեց կարճատև և վեց երկարատև տեսակցություն (Քրեակատարողական օրենսգիրք հոդված 69):

Բարձ անվտանգային գոտի

Բարձր անվտանգային գոտու մեղմ պայմաններում պատիժ են կրում 10 տարուց ավելի ժամկետով ազատազրկման դատապարտված անձինք, իսկ խիստ պայմաններում՝ ցմահ ազատազրկման և նախկինում ազատազրկում կրած դատապարտյալները՝ ռեցիդիվի դեպքում:

Բարձր անվտանգային գոտու մեղմ պայմաններում դատապարտյալը պահվում է մինչև ութ դատապարտյալի համար նախատեսված մեկուսացված խցում: Նրան թույլատրվում է տարվա ընթացքում ունենալ առնվազն վեց կարճատև և վեց երկարատև տեսակցություն: Բարձր անվտանգային գոտու խիստ պայմաններում դատապարտյալը պահվում է մինչև չորս դատապարտյալի համար նախատեսված մեկուսացված խցում: Նրան թույլատրվում է տարվա ընթացքում ունենալ առնվազն չորս կարճատև և չորս երկարատև տեսակցություն (Քրեակատարողական օրենսգիրք հոդված 69):

Դատապարտյալների պահման մեղմ և խիստ պայմանները, պատժի կրման ընթացքում ազատազրկման տևողությունով և դատապարտյալի դրսևորած վարքագծով պայմանավորված, կարող են փոփոխվել՝ խիստ ռեժիմից դեպի մեղմ և հակառակը:

Պատժի կրման պայմանների փոփոխման ինստիտուտի գործող կանոնակարգումը հնարավորություն է տալիս դատապարտյալի նկատմամբ պատժի կրման պայմանները փոխել ոչ միայն մեկ քրեակատարողական հիմնարկից մեկ այլ քրեակատարողական հիմնարկ տեղափոխելու միջոցով, ինչպես սահմանված էր նախկին քրեակատարողական օրենսգրքում, այլ նաև միևնույն հիմնարկի շրջանակներում: Պատժի կրման պայմանների փոփոխումը, այսպես կոչված, «արոգրեսիվ համակարգը» ծագել է Անգլիայի ազատազրկման կատարման համակարգում դեռևս 19-րդ դարի սկզբին և մեծապես նպաստել է քրեակատարողական համակարգի առաջընթացը (Vaamonde 4): Այն կիրառվում է մինչև օրս աշխարհի բազմաթիվ երկրներում և, բնականաբար, ապրել է որոշակի զարգացում՝ ներառելով իրավաբանների տեսական մշակումները: «Պրոգրեսիվ համակարգը» պատժի իրավական կառուցվածքի մասն է կազմում և խթանում է դատապարտյալների ուղղման գործընթացը, քանի որ խրախուսում է օրինապահ վարքագիծ դրսևորող դատապարտյալներին, մեղմացնում նրանց պատժի կրման պայմանները և ընդհակառակը՝ պատժի կրման պայմանների խստացում է նախատեսում հակաօրինական վարքագիծ դրսևորողների նկատմամբ: Պատժի կրման պայմանների փոփոխման նախատեսումը մեկ քրեակատարողական հիմնարկի շրջանակներում անշուշտ կունենա դրական ազդեցություն պատժի կատարման և դրա նպատակների իրականացման արդյունավետության վրա:

Ուղղիչ հիմնարկների տեսակների համապատասխանեցումն անվտանգային գոտիներին և դրանց պայմաններին պետք է իրականացնի քրեակատարողական ծառայության կենտրոնական մարմնում գործող Տեղաբաշխման հանձնաժողովը՝ մինչև 2022 թվականի սեպտեմբերի 1-ը:

Ուղղիչ հիմնարկների մեկուսացվածության աստիճանները անվտանգային գոտու տեսակների հետ համապատասխանեցվում են հետևյալ կերպ.

1. բաց ուղղիչ հիմնարկում պատիժ կրող դատապարտյալների պատժի կատարման պայմանները համապատասխանեցվում են ցածր անվտանգային գոտու մեղմ պայմանների համար նախատեսված պայմաններին.

2. կիսաբաց ուղղիչ հիմնարկում պատիժ կրող դատապարտյալների պատժի կատարման պայմանները համապատասխանեցվում են միջին անվտանգային գոտու մեղմ պայմանների համար նախատեսված պայմաններին.

3. կիսափակ ուղղիչ հիմնարկում պատիժ կրող դատապարտյալների պատժի կատարման պայմանները համապատասխանեցվում են միջին անվտանգային գոտու խիստ պայմանների համար նախատեսված պայմաններին.

4. փակ ուղղիչ հիմնարկում պատիժ կրող դատապարտյալների պատժի կատարման պայմանները համապատասխանեցվում են բարձր անվտանգային գոտու մեղմ պայմանների համար նախատեսված պայմաններին:

Հայաստանի Հանրապետության քրեակատարողական հիմնարկների առկա խնդիրները

Գործող ՀՀ քրեակատարողական օրենսգրքի համաձայն՝ բժշկական օգնության և սպասարկման կարիք ունեցող դատապարտյալներին բժշկական օգնությունը և սպասարկումը մատուցելու է մասնագիտացված կազմակերպությունը, քրեակատարողական հիմնարկներում տեղակայված՝ համապատասխան լիցենզիա ունեցող բժշկական ստորաբաժանումների, ինչպես նաև ՀՀ օրենսդրությամբ նախատեսված դեպքերում լիցենզավորված բժշկական օգնություն և սպասարկում իրականացնող առողջապահական մարմինների բուժական հիմնարկների միջոցով: Այս կարգը գործելու է սահմանված չափանիշներին համապատասխան, անվտանգային յուրաքանչյուր գոտու պայմաններն ապահովող բժշկական ստորաբաժանումներ ստեղծելուց և շահագործման հանձնելուց հետո, սակայն ոչ ուշ, քան 2024 թվականի հուլիսի 1-ը: Իսկ ներկայումս դատապարտյալները և կալանավորված անձինք շարունակելու են իրենց բուժումը ստանալ ՀՀ ԱՆ «Դատապարտյալների հիվանդանոցում»:

Երևանի կենտրոնում Արշակունյաց պողոտայում գտնվող փշալարերով պատված «Դատապարտյալների հիվանդանոց» ԲԿՀ-ն այս պահին գործող միակ մասնագիտացված բուժհաստատությունն է քրեակատարողական համակարգում: Այստեղ ազատագրվածները տեղափոխվում են՝ նրանց բուժումը ԲԿՀ-ների բուժմաների պայմաններում կազմակերպելու անհնարինության դեպքում: Այստեղ են բերվում բոլոր այն հիվանդ դատապարտյալները, որոնք ունեն առողջական լուրջ խնդիրներ. հիվանդները կարող են տեղավորվել նաև քաղաքացիական հիվանդանոցներում համապատասխան հսկողության ներքո:

«Դատապարտյալների հիվանդանոց» ԲԿՀ-ում առանձին գործում է 10 մասնագիտացված բաժանմունք՝ տուբերկուլոզի, նարկոլոգիական, թերապևտիկ, հոգեբուժական, ինֆեկցիոն, վիրաբուժական, կլինիկալաբորատոր, առամաբուժական և ռենտգենոլոգիական: Այս ԲԿՀ-ում առկա է 5 կացարան, 92 խուց:

Չնայած այն հանգամանքին, որ Դատապարտյալների հիվանդանոց ԲԿՀ-ն միակ մասնագիտացված բուժհաստատությունն է, ունի բազմաթիվ խնդիրներ: Բացի շենքային պայմանների խնդիրներից, վերջինիս գործունեությանն առնչվող խնդիրներից է նրա աշխարհագրական դիրքը՝ բնակելի շենքերին մոտ լինելը: Այստեղ պահվում են ինֆեկցիոն հիվանդություններով առաջադր դատապարտյալներ և կալանավորված անձինք, ինչը կարող է վտանգ ներկայացնել շրջակա բնակիչների առողջության համար: Նշվածը, ինչպես նաև այն, որ շենքը կառուցվել է 20-րդ դարի սկզբին, հնացած է, գտնվում է անմխիթար վիճակում և առկա է փլուզման վտանգ,

մտահոգիչ են և հրատապ լուծում են պահանջում (Քրեակատարողական համակարգում իրավիճակի բարելավման նպատակով 2018-2038 թթ ռազմավարության ծրագիր, 48): Համանման պայմաններ են գրեթե մնացած բոլոր ինը ԶԿՀ-ներում:

Ամենահին և ոչ բարվոք շենքը **Գորիս ԶԿՀ-ինն** է: Սովետական բանտի տիպային այս շենքում կապիտալ որևէ փոփոխություն չի եղել, շենքը շահագործման է հանձնվել 1870-ական թվականներից: Ներկայումս հիմնարկը հանդիսանում է փակ տիպի ԶԿՀ, սակայն իր մեջ պարունակում է նաև կիսափակ, կիսաբաց և բաց տիպեր: Շենքը որպես բանտ որքան ազդեցիկ է, նույնքան էլ բարոյապես մաշված է: Դժվար է պատկերացնել կապիտալ վերանորոգում այդ շենքում:

«Արթիկ» ԶԿՀ-ն իր տեսակով տարբերվում է մնացած բոլոր ԶԿՀ-ներից, քանի որ միակն էր, որտեղ պատժի կրման բոլոր 5 ռեժիմներն էլ առկա են: Քրեակատարողական հիմնարկն առանձնացված մասնաշենքեր ունի, որտեղ էլ պատժ են կրում դատապարտյալներն ու կալանավորված անձինք: Այստեղ 8 կացարան կա, 114 խուց:

«Սևան» ԶԿՀ-ում առաջին հերթին աչքի են ընկնում երկարատև տեսակցությունների սենյակները, որոնք կապիտալ վերանորոգված են և կահավորված, սակայն պարադոքսն այն է, որ ամենասարսափազդու պատժախցերը հենց այս ԶԿՀ-ում են: «Սևան» ԶԿՀ-ում 19 ընդհանուր կացարան կա, 12 խուց:

«Վանաձոր» ԶԿՀ-ն միակն է, որի կարճատև տեսակցությունների սենյակում տեսախցիկ է տեղադրված¹: Կացարանների թիվը 5-ն է, խցերի թիվը՝ 57:

Շուրջ 7 տարի առաջ շահագործման հանձնված «Արմավիր» ԶԿՀ-ն իր արտաքին տեսքով թերևս բարվոք վիճակում է գտնվում, սակայն այն նույնպես ունի մի շարք խնդիրներ: Այս ԶԿՀ-ում չկա օդափոխման համակարգ: Կառավարությունը որոշել է 2019-2023թթ. Ռազմավարական ծրագրով «Արմավիր» քրեակատարողական հիմնարկում ապահովել օդափոխության համակարգ, ստեղծել կիսաբաց ուղղիչ հիմնարկի համար անհրաժեշտ պահման պայմաններ, ինչպես նաև զարգացնել բժշկական ստացիոնարի կարողությունները:

«Նուբարաշեն» ԶԿՀ-ն տարիներ շարունակ եղել է գերբնակեցված, և հիմնական բողոքները հնչել են հենց այստեղից: Բարվոք չեն ոչ միայն խցերը, այլև սանհանգույցները, ընդհանուր օգտագործման տարածքները: Այս ԶԿՀ-ն գտնվում է հոսող հողերի վրա, և մշտապես այստեղ առկա են բազմաթիվ խնդիրներ: «Նուբարաշեն»-ում առկա է 4 կացարան և 120 խուց:

«Երևան-Կենտրոն» ԶԿՀ-ն գտնվում է ՀՀ ազգային անվտանգության ծառայության շենքի առաջին և նկուղային հարկում և դեռևս խորհրդային տարիներից ծառայել է որպես ՊԱԿ-ի մեկուսարան: Հիմնարկի շենքը կառուցվել է 1958թ.-ին: ԶԿՀ-ն նախատեսված է 53 կալանավորված և դատապարտված անձանց պահելու համար:

Ինչպես մյուս ԶԿՀ-ները, «Վարդաշեն» ԶԿՀ-ն էլ ունի վերանորոգման կարիք: Այս հիմնարկը նախատեսված է իրավապահ մարմինների ազատագրված նախկին աշխատակիցների և օտարերկրացիների պահման համար: Կացարանների ընդհանուր թիվը 7-ն է, խցերը՝ 44:

«Աբովյան» ԶԿՀ միակ քրեակատարողական հիմնարկն է, որտեղ իրենց պատիժը կրում են կանայք և անչափահասները: Այս ԶԿՀ-ն տարբերվում է մյուսներից առավել բարվոք շենքային պայմաններով, գեղեցիկ, ծառաշատ այգով: Այստեղ

¹¹ Աշխատակիցների տեղեկացմամբ՝ նախկինում դեպք է գրանցվել, երբ դատապարտյալ ամուսնուն տեսնելու եկած կնոջ և վերջինիս միջև միջադեպ է եղել, ինչից հետո տեսակցությունների սենյակում տեսախցիկ են տեղադրել: Սակայն, ըստ դատապարտյալների, տեսախցիկը տեղադրվել է արգելված իրերի փոխանցումը կանխարգելելու նպատակով:

դատապարտյալ կանանց զբաղվածությունն էլ մյուսների համեմատ ապահովված է: Այստեղ կացարանների ընդհանուր թիվը 7-ն է, խցերինը՝ 42²:

Ստացվում է, որ բացի նորակառույց «Արմավիր» ԶԿՀ-ից, մյուս քրեակատարողական հիմնարկներում կապիտալ շինարարական աշխատանքների կարիք կա: Տարիների ընթացքում մասնակի վերանորոգման աշխատանքներ կատարվել են, սակայն դրանք միտված են եղել զուտ շենքերը փրկելուն: Կայանավորված անձինք և դատապարտյալները շարունակում են պատիժ կրել չօդափոխվող, երբեմն խոնավ խցերում: Ըստ քրեակատարողական ծառայության 2016թ. հաշվարկների՝ 400 մլրդ դրամ է անհրաժեշտ նոր ԶԿՀ-ների ստեղծման, բարեկարգման, վերանորոգման, կահույքի ձեռքբերման և այլ հարցերի համար (Հայաստանի Հանրապետության քրեակատարողական և պրոբացիայի ոլորտի 2019-2023թթ. ռազմավարության ծրագիր, 98):

Մի շարք քրեակատարողական հիմնարկներում առկա են նաև շենքային պայմանների բարելավման և կյուլթատեխնիկական հագեցվածության ապահովման խնդիրներ: Օրինակ՝ ՀՀ Արդարադատության նախարարության «Վարդաշեն» և «Նուբարաշեն» քրեակատարողական հիմնարկներում առկա շենքային պայմանները խիստ անբավարար են և ենթակա են ապամոնտաժման՝ տեխնիկական չափանիշներին չհամապատասխանելու հիմքով: Ավելին՝ նշված քրեակատարողական հիմնարկները տեղակայված են «հոսող հողերի» վրա, ինչը նույնպես պահանջում է հրատապ լուծումներ դրանք այլ տեղամասերում կառուցելու համար:

Ստեղծված առկա պայմանները իրենց ներկա վիճակով անբավարար են մարդու իրավունքների միջազգային չափանիշներին համապատասխան պատժի կատարումն ապահովելու համար: ՀՀ-ում քրեական արդարադատության համակարգում առկա խնդիրներին հաճախ անդրադարձ է կատարվում նաև Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանի՝ Հայաստանի Հանրապետությանն առնչվող մի շարք վճիռներում, որոնք վերաբերում են կայանավորված անձանց և դատապարտյալների իրավունքների և ազատությունների պաշտպանության պատշաճ երաշխավորմանը՝ նրանց պահման պայմաններին, բժշկական օգնություն և սպասարկում տրամադրելուն և այլն: Մասնավորապես՝ «Աշոտ Հարությունյանն ընդդեմ Հայաստանի», «Դավթյանն ընդդեմ Հայաստանի» վճիռներով մատնանշվում է ազատությունից զրկված անձանց իրավունքների ապահովման, մասնավորապես՝ ֆիզիկական անձեռնմխելիության, այդ թվում՝ անհրաժեշտ բժշկական օգնություն տրամադրելու, անհրաժեշտ դեղերի առկայությունը երաշխավորելու միջոցով նրանց պաշտպանելու պարտականության ապահովման անհրաժեշտությունը, իսկ «Կիրակոսյանն ընդդեմ Հայաստանի», «Կարապետյանն ընդդեմ Հայաստանի», «Թադևոսյանն ընդդեմ Հայաստանի» վճիռներով՝ անձնական նվազագույն տարածքի բացակայության առնչությամբ Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը արձանագրել է «Մարդու իրավունքների և հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին» եվրոպական կոնվենցիայի 3-րդ հոդվածի խախտում:

Վերոգրյալ խնդիրների լուծմանն ուղղված քայլեր է մշակվել «Հայաստանի Հանրապետության քրեակատարողական և պրոբացիայի ոլորտի 2019-2023թթ. ռազմավարության» ծրագրով ինչպես նաև 2022 թ. հունիսի 15-ին ընդունված ՀՀ քրեակատարողական օրենսգրքով: Ռազմավարության ծրագրով ԶԿՀ-ներում ազատությունից զրկված անձանց պահման պայմանների բարելավման և այդ հիմնարկների օպտիմալացման շրջանակներում նախատեսված է հետևյալը՝ 1. Փակել ՀՀ ԱՆ «Նուբարաշեն» և «Դատապարտյալների հիվանդանոց» ԶԿՀ-ները, որի

¹² ԶԿՀ-ներում անձանց պահման պայմանների վերաբերյալ տեղեկատվությունը հավաքագրվել է համապատասխան ԶԿՀ-ներ ուղարկված հարցումների և այցելությունների արդյունքների հիման վրա:

հետևանքով Երևանի տարածքում կկառուցվի շուրջ 1200 լրակազմ ունեցող քրեակատարողական նոր հիմնարկ՝ միջազգային չափորոշիչներին համապատասխան՝ ընդգրկելով նաև ստացիոնար հիվանդանոց: Երևանի կենտրոնից (մամուլի շենքի հարևանությամբ) կհանվի «Դատապարտյալների հիվանդանոց» ԶԿՅ-ն: 2. «Երևան-Կենտրոն» ԶԿՅ-ն ՅՅ ազգային անվտանգության ծառայության վարչական շենքից տեղափոխել նախկին «Էրեբունի» քրեակատարողական հիմնարկի մասնաշենք: 3. «Հրազդան» ԶԿՅ-ն լուծարել և «Սևան» ԶԿՅ-ի վարչական տարածքում կառուցել «Հրազդան» ԶԿՅ-ի համար սահմանված լրակազմով նոր ԶԿՅ: 4. «Արմավիր» ԶԿՅ-ում ապահովել միջին անվտանգային գոտու մեղմ պայմանների համար անհրաժեշտ պայմաններ, որոնք կհամապատասխանեն միջազգային չափանիշներին:

Օպտիմալացման առավելություններն ու թերությունները

Կառավարության կողմից մշակված քրեակատարողական հիմնարկների օպտիմալացման ծրագիրը ոչ այլ ինչ է, քան քրեակատարողական հիմնարկների թվաքանակի կրճատում, որի նպատակը հնարավորինս արդյունավետ կերպով ԶԿՅ-ների շենքային պայմանների խնդիրները լուծելն է՝ նվազագույն քանակությամբ ռեսուրսներ օգտագործելով, և ԶԿՅ-ների տրամադրվող ֆինանսական միջոցները կրճատելը: Սակայն օպտիմալացման գործընթացները պետք է միաժամանակ զուգակցված լինեին նաև ԶԿՅ-ներում նոր աշխատանքային մեթոդների ներդրման, ծառայությունների ներդրման, տեխնիկական խնդիրների ավտոմատացման, ինչպես նաև ԶԿՅ-ներում պահվող անձանց հետ տարվող աշխատանքների նորարարության միջոցառումներով: Վերոնշյալ խնդիրները ակառու երևում են «Արմավիր» ԶԿՅ-ում, որը նորաստեղծ է, սակայն շենքային պայմանների որոշակի բարելավումից և գերբնակեցման խնդրի լուծումից բացի քրեակատարողական ծառայության առջև դրված որևէ այլ խնդիր չի լուծել, օրինակ՝ ԶԿՅ-ում պահվող անձանց վերասոցիալականացման կամ հիմնարկի աշխատանքների արդյունավետ կազմակերպման տեսանկյունից: Բացի այդ, ԶԿՅ-ների թվաքանակի կրճատումը և մի քանի մեծ ԶԿՅ-ների կառուցումը խնդրահարույց է ոչ միայն տվյալ ԶԿՅ-ում պահվող անձանց վերահսկելու և վերասոցիալականացնելու տեսանկյունից, այլ նաև կալանավորված և դատապարտված անձանց ընտանիքի անդամների բնակավայրերից ԶԿՅ-ների հեռու լինելով, որը մշտապես դժվարացնում է նրանց տեսակցելու հանգամանքը, հատկապես, եթե հաշվի առնենք այն, որ ՅՅ-ում ԶԿՅ-ներին մոտ տարածության վրա գործող երթուղային տրանսպորտ չկա: Մեծ ԶԿՅ-ների մյուս խնդիրն այն է, որ շատ ավելի բարձր է հսկողությունն իրականացնելը անազատության մեջ գտնվող յուրաքանչյուր անձի վարքի և ԶԿՅ-ում ընդհանուր կարգապահության նկատմամբ:

Կարգապահության ապահովումը և ներգործության միջոցների կիրառումն անազատության վայրերի վարչակազմերի առջև ծառայած ամենաբարձր ներքին խնդիրներից է: Այս խնդրի լուծման համար պահանջվում է մարդասեր և իրատես քաղաքականություն, մասնագիտական բարձր պատրաստվածություն, որպեսզի հնարավոր լինի ապահովել կիրառվող ներգործության միջոցների համարժեքությունը և արդարացիությունը: Կարգապահության ապահովումն ինքնին այդ հիմնարկների գործունեության կարևորագույն ուղղություններից է և ուղղված է նրանց առջև ծառայած խնդիրների լուծմանը: Ըստ 1987 թվականի Եվրոպական բանտային կանոններին կից բացատրական գրության՝ դրա բաղկացուցիչ մասն են կազմում դատապարտյալների իրավական կարգավիճակի ապահովումը, նրանց հանդեպ հարգանքը և արդարացի ու մարդասիրական վերաբերմունքը: Դրանով հանդերձ՝ անազատության մեջ պահող անձանց նկատմամբ կիրառվող ներգործության միջոցներն անհրաժեշտ է մեկնաբանել ոչ թե որպես բացառապես պատժիչ միջոցներ,

այլ նաև որպես դրական նշանակություն ունեցող միջոցներ՝ նկատի ունենալով դրանց վերջնական պատակը: Դրանք երբեք չպետք է կամայականության սկզբունքով կիրառվեն: Փոխարենը փոքր ԶԿՅ-ներում շատ ավելի հեշտ են կանոնակարգվում և լուծվում ԶԿՅ-ների առջև դրված վերոնշյալ խնդիրները:

Չարգացած բազմաթիվ երկրներում ավելի շատ սկսել են ներդնել փոքր ԶԿՅ-ներ, քան մեծ ԶԿՅ-ներ: Արդյունավետ բանտային համակարգերի օրինակներ են Նորվեգիայի, Լոնդոնի բանտային համակարգերը, որտեղ հանցանք կատարած անձանց վերասոցիալականացման տեսանկյունից ավելի շատ արդյունավետություն ունեն փոքր ԶԿՅ-ները (Gentleman 8):

Փոքր ԶԿՅ-ների առավելությունն այն է, որ վարչակազմը կարողանում է ավելի հեշտ կառավարել այն, հավանականությունն ավելի քիչ է, որ ԶԿՅ-ում պահվող անձանց որոշակի խմբեր կվիճարկեն վարչակազմի պատասխանատուների հեղինակությունն ու վերահսկողությունը, վարչակազմը ավելի հեշտ է տեսնում բանտարկյալների փոխահարաբերությունների բնույթը, ԶԿՅ-ի աշխատակիցները և անազատության մեջ պահվող անձինք ավելի հեշտությամբ են ճանաչում միմյանց և զարգացնում հարգալից փոխհարաբերություններ: Փոքր բանտերը հակված են ավելի քիչ բյուրոկրատական հիերարխիայի, ինչը հանգեցնում է բանտարկյալների կարիքներին ավելի շուտ և հեշտ արձագանքելուն: Փոքր ԶԿՅ-ները հաճախ ավելի շատ հնարավորություններ ունեն գաղտնիության, ինչը հանգեցնում է ավելի քիչ վեճերի այնտեղ պահվող անձանց միջև և շատ հաճախ առկա վեճերը հարթվում են միմյանց միջև ոչ բռնի եղանակներով: Կալանավորվածները և ազատագրվածները նույնպես դա գիտակցում են. նրանք նշում են, որ փոքր բանտերում իրենք ավելի քիչ սթրես են զգում, ավելի ապահով են և ավելի հարգված անձնակազմի կողմից, և այս բանտերում հանցանք կատարած անձանց վերասոցիալականացումը տեղի է ունենում շատ ավելի արագ ու արդյունավետ (Skarbek 11):

Ուստի կարծում ենք, ճիշտ կլինի ՀՀ-ում կառուցել ոչ թե մեծ ԶԿՅ-ներ, որ ուղղությամբ էլ այս պահին գնում է ՀՀ ԶԿԾ ռազմավարությունը, այլ կառուցել փոքր ԶԿՅ-ներ և այդ հիմնարկներում ապահովել պատժի նպատակների արդյունավետ իրականացում:

Եզրակացություն

Ամփոփելով քրեակատարողական համակարգի առնչությամբ իրավական հիմքերի, դրանց գործունեության փաստացի վիճակի, միջազգային փորձի և այլ գործոնների վերաբերյալ վերոհիշյալ կյուրթը՝ նպատակահարմար ենք գտնում առանձնացնել հետևյալ եզրահանգումները՝

- քրեակատարողական հիմնարկների շենքային, կոմունալ և մյուս պայմանները հատվածաբար բարելավելու նկրտումներն ընդհանուր ոչինչ չունեն սահմանված միասնական իրավական չափանիշները երաշխավորելու հետ: Ըստ Էուլթյան, այդ հիմնարկների մեծ մասը ի սկզբանե չեն նախատեսվել ազատագրված վայրերի համար, այլ հետազայում են հարմարեցվել, ինչի արդյունքում սոսկ վերանորոգման ծրագրերով հնարավոր չէ ապահովել միասնական քաղաքականություն,

- հարկ է ոչ միայն ղեկավարվել ավանդական մոտեցումներով, այլև լրջորեն ներդնել արդի տեղեկատվական տեխնոլոգիաները, որոնք զգալիորեն բարձրացնում են այդ հիմնարկների գործունեությունը և զերծ պահում համակարգն անհիմն ու անհարկի ծախսերից,

- անհարկի խոշոր քրեակատարողական հիմնարկները շահեկան չեն ինչպես դրանց խնամքի, այնպես էլ այդ համակարգի առջև դրված սոցիալ-հոգեբանական խնդիրների լուծման տեսանկյունից: Չպետք է անտեսել, որ խոշոր հիմնարկները ոչ թե ի սկզբանե եղել են իրենց արդարացրած կառույցներ, այլ սոսկ բոլորովին այլ նպատակների ծառայող նախկին կառույցներ:

ՕԳՏԱԳՈՐԾՎԱԾ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

1. ՀՀ Արդարադատության նախարարի հրաման. «ՀՀ ԱՆ քրեակատարողական ծառայության կանոնադրությունը հաստատելու մասին Արդարադատության N 348-L հրամանի հավելված» 16.07.2018, <https://www.irtek.am/views/act.aspx?aid=96842>;
2. ՀՀ Արդարադատության նախարարություն. «2020 թվականի ընթացքում ԲԿԾ համակարգում կատարված աշխատանքների հաշվետվություն», https://www.moj.am/storage/uploads/prob210216_Strategy_2020.pdf;
3. Եվրոպայի խորհուրդ. «1987 թվականի Եվրոպական բանտային կանոններին կից բացատրական գրություն» <https://www.coe.int/hy/web/yerevan/home>;
4. ՀՀ Կառավարություն. «ՀՀ ԱՆ թիվ 1755-Ն որոշում». 21.10.2021, <https://www.e-gov.am/gov-decrees/item/37157/>;
5. ՀՀ Կառավարություն. «Հայաստանի Հանրապետության քրեակատարողական և պրոբացիայի ոլորտի 2019-2023թթ ռազմավարության ծրագիր» 28.11.2016 <https://moj.am/page/620>;
6. ՀՀ Կառավարություն. «ՀՀ քրեակատարողական համակարգում հրավիճակի բարելավման նպատակով 2018-2038 թթ ռազմավարության ծրագիր». 25.12.2018, <https://www.e-draft.am/projects/385/about>;
7. ՀՀ Կառավարություն. «Քրեակատարողական հիմնարկների պատմությունը», <https://www.penitentiary.am/Պատմություն>;
8. «ՀՀ քրեակատարողական օրենսգիրք» 24.12.2004 <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=52053>;
9. «ՀՀ քրեակատարողական օրենսգիրք» 15.06.2022 <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=164938>;
10. «ՀՀ քրեակատարողական ծառայության մասին օրենք» 21.06.2020 <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docID=55538>;
11. ՄԻԵԴ. «Աշոտ Հարությունյանն ընդդեմ Հայաստանի» Գանգատ թիվ 34334/04 15.09.2010, <http://www.irtek.am/views/act.aspx?aid=96904>
12. ՄԻԵԴ. «Ղալթյանն ընդդեմ Հայաստանի». Գանգատ թիվ 29736/06, 31.03.2015, <http://www.irtek.am/views/act.aspx?aid=96903>
13. ՄԻԵԴ. «Թադևոսյանն ընդդեմ Հայաստանի» Գանգատ թիվ 69939/10, 16.06.2019 <http://www.irtek.am/views/act.aspx?aid=152278>
14. ՄԻԵԴ. «Կիրակոսյանն ընդդեմ Հայաստանի» Գանգատ թիվ 31237/03, 04.05.2009, https://www.moj.am/storage/files/legal_acts/legal_acts_9261344_13.pdf
15. ՄԻԵԴ. «Կարապետյանն ընդդեմ Հայաստանի» Գանգատ թիվ 22387/05, 27.01.10 https://www.moj.am/storage/files/legal_acts/legal_acts_9293907_9.pdf
16. Luis Gargallo Vaamonde, *Development and destruction of the liberal prison system in Spain*, Spain, 22.04.2019, <https://www1.unicap.br/ojs/index.php/historia/article/view/1082/1256>
17. The Guardian, Prisoners and Probation, article, "Inside Halden, the most humane prison in the world", Amelia Gentleman, 18.06.2012. <https://www.theguardian.com/society/2012/may/18/halden-most-humane-prison-in-world>
18. Oxford University Press's, article, "Smaller prisons are smarter", David Skarbek, 07.09.2020. <https://blog.oup.com/2020/09/smaller-prisons-are-smarter/>

WORKS CITED

1. HH Ardaradatut'yan nakharari hraman. «HH AN k'reakataroghakan tsarrayut'yan kanonadrut'yuny hastatelu masin Ardaradatut'yan N 348-L hramani havelvats» 16.07.2018 [Order of the RA Minister of Justice. "Appendix of the Order of Justice N 348-

- L on Approving the Statute of the Penal Service of the RA Ministry of Internal Affairs" 16.07.2018] (in Armenian) <https://www.irtek.am/views/act.aspx?>
2. HH Ardaradatut'yan nakhararut'yun. «2020 t'vakani ynt'ats'k'um k'reakataroghakan tsarrayut'yan hamakargum katarvats ashkhatank'neri hashvetvut'yun» [RA Ministry of Justice. "Report of the Works Performed in the Penitentiary Service System during 2020"] (in Armenian) https://www.moj.am/storage/uploads/prob210216_Strategy_2020.pdf
3. Yevropayi khorhurd. «1987 t'vakani Yevropakan bantayin kanonnerin kits' bats'atrankan grut'yun» [Council of Europe. "Explanatory Note to the European Prison Rules 1987"] (in Armenian) <https://www.coe.int/hy/web/yerevan/home>
4. HH Karavarut'yun. «HH AN t'iv 1755-N voroshum». 21.10.2021, [RA Government. "Decision No. 1755-N of the Minister of Justice of RA". 21.10.2021] (in Armenian) <https://www.e-gov.am/gov-decrees/item/37157/>
5. HH Karravarut'yun. «Hayastani Hanrapetut'yan k'reakataroghakan yev probats'iayi volorti 2019-2023t't' rrazmavarut'yan tsragir» 28.11.2016 [RA Government. "2019-2023 Strategic Plan of the Penitentiary and Probation Sector of the Republic of Armenia" 11/28/2016] (in Armenian) <https://moj.am/page/620>
6. HH Karravarut'yun. «HH K'reakataroghakan hamakargum iravichaki barelavman npatakov 2018-2038 t't' rrazmavarut'yan tsragir». 25.12.2018 [RA Government. "2018-2038 Strategy Program for the Improvement of the Situation in the RA Penitentiary System". 25.12.2018] (in Armenian) <https://www.e-draft.am/projects/385/about>
7. HH Karravarut'yun. «K'reakataroghakan himnarkneri patmut'yuny», [RA Government. "The History of Penitentiary Institutions"] (in Armenian) <https://www.penitentiary.am/History>
8. «HH k'reakataroghakan orensirk'» 24.12.2004 [" Penitentiary Code of RA" 24.12.2004] (in Armenian) <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docid=52053>
9. «HH k'reakataroghakan orensirk'» 15.06.2022 [" Penitentiary Code of RA" 15.06.2022] (in Armenian) <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=164938>
10. «HH k'reakataroghakan tsarrayut'yan masin orenk' 21.06.2020 » ["Law on Penitentiary Service of Armenia" 21.06.2020] (in Armenian) <https://www.arlis.am/documentview.aspx?docID=55538>
11. MIYED. Ashot Harut'yunyann ynddem Hayastani Gangat t'iv 34334/04 15.09.2010 [ECHR. Ashot Harutyunyan vs. Armenia Complaint No. 34334/04 15.09.2010] (in Armenian) <http://www.irtek.am/views/act.aspx?aid=96904>
12. MIYED. «Davt'yann ynddem Hayastani». Gangat t'iv 29736/06, 31.03.2015. [ECHR. "Davtyan against Armenia". Complaint No. 29736/06, 31.03.2015.] (in Armenian) <http://www.irtek.am/views/act.aspx?aid=96903>
13. MIYED. «T'adevosyann ynddem Hayastani» Gangat t'iv 69939/10, 16.06.2019 [ECHR "Tadevosyan v. Armenia" Complaint No. 69939/10, 16.06.2019] (in Armenian) <http://www.irtek.am/views/act.aspx?aid=152278>
14. MIYED. «Kirakosyann ynddem Hayastani» Gangat t'iv 31237/03, 04.05.2009 [ECHR. "Kirakosyan v. Armenia" Complaint No. 31237/03, 04.05.2009] (in Armenian) https://www.moj.am/storage/files/legal_acts/legal_acts_9261344_13.pdf
15. MIYED. «Karapetyann ynddem Hayastani» Gangat t'iv 22387/05, 27.01.10 [ECHR. "Karapetyan v. Armenia" Complaint No. 22387/05, 27.01.10] (in Armenian) https://www.moj.am/storage/files/legal_acts/legal_acts_9293907_9.pdf

SOME CURRENT PROBLEMS OF RA PENITENTIARY INSTITUTIONS**VARDUHI SARGSYAN**

*Yerevan State University,
Faculty of Law, Master of Law;
RA Chamber of Advocates; Advocate,
Yerevan, The Republic of Armenia*

The purpose of this article is to provide a comprehensive view of the current tasks of the penitentiary institutions of the Republic of Armenia. The paper is about the historical background of the penitentiary institutions of the Republic of Armenia, the existing problems and shortcomings of the re-socialization of prisoners and convicted persons in these institutions.

The paper examined twelve penitentiary institutions of Armenia, their structures, activities and obstacles to the execution of punishments as a result of these activities. The necessity of building penitentiary institutions provided for by the program of the strategy of the penitentiary and probation spheres of the Government of the Republic of Armenia for 2018-2038, shortcomings and possible obstacles aimed to improve the condition of arrested and convicted persons under the influence of these changes were analyzed. As a result of the need for the re-socialization of persons who have committed a crime, the inefficiency of large penitentiary institutions, organizational difficulties and difficulties of the reintegration of persons held in these institutions into society in terms of the implementation of the goals of punishment were discussed.

Within the framework of this article, both general scientific and jurisprudence-specific methods, such as methods of legal personality and system analysis, were used.

According to the results of the study, it was recorded that the legislation in force in Armenia regulating the activities of penitentiary institutions fully complies with international standards, but in practice there are no mechanisms for its application yet. Proposals/recommendations were made for the introduction of these mechanisms, the creation of new and small penitentiary institutions. The main changes in the new Penitentiary Code of the Republic of Armenia were also presented, and it was compared with the regulation of the previous code.

Keywords: *Criminal executive service, correctional institutions, re-socialization, execution of sentences, optimization, human rights, safety zones, conditions of punishment.*

**НЕКОТОРЫЕ ТЕКУЩИЕ ПРОБЛЕМЫ
УГОЛОВНО-ИСПОЛНИТЕЛЬНЫЕ УЧРЕЖДЕНИЙ РА****ВАРДУИ САРГСЯН**

*магистр юридического факультета
Ереванского государственного университета,
адвокат Палата адвокатов Республики Армения,
г. Ереван, Республика Армения*

Цель данной статьи – дать всестороннее представление о текущих проблемах уголовно-исполнительных учреждений Республики Армения.

В статье сообщается об истории уголовно-исполнительных учреждений Республики Армения, о существующих проблемах и недостатках ресоциализации заключенных и осужденных в этих учреждениях. Были рассмотрены уголовно-исполнительные учреждения: их структуры, деятельность и препятствия, возникающие в процессе исполнения наказаний данной деятельности. Проанализированы необходимость и недостатки строительства пенитенциарных учреждений, предусмотренных стратегическим планом уголовно-исполнительной системы Республики Армения на 2018-2038 годы, и возможные препятствия, направленные на улучшение положения задержанных и осужденных под влиянием этих изменений.

В рамках данной статьи использовались как общенаучные, так и специфические для юриспруденции методы, такие как методы юридического сравнительного и систематического анализа.

Исходя из необходимости ресоциализации лиц, совершивших преступление, обсуждаются неэффективность и организационные трудности крупных пенитенциарных учреждений с точки зрения реализации целей наказания сложности реинтеграции в общество лиц, содержащихся в этих учреждениях.

По результатам исследования зафиксировано, что законодательство, регулирующее деятельность уголовно-исполнительных учреждений, действующих в Республике Армения, полностью соответствует международным стандартам, однако до сих пор отсутствуют механизмы его применения на практике. Внесены предложения по реализации этих механизмов, по созданию новых и малогабаритных пенитенциарных учреждений. Также были представлены основные поправки нового Уголовно-исполнительного кодекса, РА с которым сраваются настройки предыдущего кодекса.

Ключевые слова: *уголовно-исполнительная служба, исправительные учреждения, ресоциализация, исполнение наказаний, оптимизация, права человека, зоны безопасности, условия отбывания наказания.*